

'arî'nin *el-Lüma' fi'r-red 'alâ ehli'z-zeyğ ve'l-bida'* adlı kitabı ile *Risâle fi istihsâ-ni'l-havz fi 'ilmi'l-keâm (el-Haş 'ale'l-bahş*)* adlı risâlesinin tenkitli neşri ve İngilizce'ye çevirisinden oluşmaktadır. 2. *et-Teşânîfü'l-mensûbe ilâ feylesüfi'l-'Arab: Bahş bi-münâsebeti ihtifâlâtı Bağdâd ve'l-Kindî* (Bağdad 1382/1962). Eserde başta İbnü'n-Nedîm'in *el-Fihrist*, İbnü'l-Kiftî'nin *İhbârü'l-'ulemâ' bi-ah-bârî'l-hükemâ'* ve İbn Ebû Usaybia'nın *'Uyûnü'l-enbâ'* adlı eserleri olmak üzere çeşitli fihrist ve tabakat kitaplarında Ya'küb b. İshak el-Kindî'ye nisbet edilen eserlerle bunlardan günümüze ulaşabilen yazma, matbu ve başka dillere çevrilmiş nüshalarının listesi verilmektedir. 3. *Spoken Arabic of Baghdad* (I-II, Beyrut 1964-1965, Faraj Raffouli ile birlikte). Eserin I. cildinde Arapça'nın Bağdat lehçesinin grameri edebî yazı dilinin kaideleriyle birlikte verilmiş, II. cildinde bunların İngilizce çevirileri, okunuşları ve örnek metinler yer almıştır. 4. *Freedom and Fulfillment: An Annotated Translation of al-Ghazâlî's al-Munqidh min al-Dalâl and Other Relevant Works of al-Ghazâlî* (Boston 1980). Eser *Deliverance from Error: An Annotated Translation of al-Munqidh min al-Dalâl and Other Relevant Works of al-Ghazâlî* adıyla tekrar yayımlanmıştır (Louisville 1999). McCarthy ayrıca Bâkullânî'nin *et-Temhîd* (Beyrut 1957) ve *el-Beyân* (Beyrut 1958) adlı eserlerinin ilmi neşrini gerçekleştirmiş ayrıca Ya'küb b. İshak el-Kindî'nin *Risâle fi'l-'aql*'inin Arapça metnini ve notlarla İngilizce tercümesini neşretmiştir ("al-Kindî's Treatise on the Intellect", *IS*, III/2 [1964], s. 119-149).

BİBLİYOGRAFYA :

R. J. McCarthy – Faraj Raffouli, *Spoken Arabic of Baghdad*, Beyrut 1964, I, s. XII, XXXVI; Bâkullânî, *el-Beyân* (nşr. R. J. McCarthy), Beyrut 1958, neşredenin girişi, s. 11; J. D. Latham, "Obituary, Revd Dr. R. J. McCarthy, SJ (1913-1981)", *BRISMES Bulletin*, VIII/1 (1981), s. 76-79; J. M. Fiey, "In Memoriam, Le Père Richard J. McCarthy, s.j. (1913-1981)", *MIDEO*, XV (1982), s. 315-316; Günay Tümer, "Cizvidler", *DİA*, VIII, 41; Âdil Cäsım el-Beyâtî, "Irak", a.e., XIX, 110.

MUSTAFA SİNANOĞLU

MEÂD

(المعاد)

Dönüş, dönüş yeri anlamında özellikle kelâm ve felsefede kıyamet için kullanılan bir terim (bk. KIYAMET).

MEÂFİR (Benî Meâfir)

(بنو المعافر)

Yemen'de yaşayan
Kahtâniler'e mensup
bir Arap kabilesi.

Kabileye adını veren Meâfir'in nesebi Meâfir b. Ya'fur b. Mâlik b. Hâris b. Mürre vasıtasıyla Kahtân'a ulaşır ve Himyerliler arasında zikredilir. Tarihi Sebeîiler zamanına kadar uzanan Meâfirîler, Yemen'de Vâdînahle ile Vâdîharaza arasında diğer kabilelerle birlikte iç içe yaşamakta idiler; ancak konuştukları lehçe onlarınkinden farklı idi. Yemen'de Taiz yakınlarındaki Meâfir ismini bu kabileden alır. Meâfirîler dokümacılıkla şöhret bulmuştur. İlk devir İslâm tarihi kaynaklarında vergi ödemeleri dahil Meâfir kumaşının pek çok yerde kullanıldığına işaret edilmektedir. Kâbe'ye ilk defa örtü asanlar arasında adı geçen Yemen tûbba'larından Es'ad Ebû Kerb'in de bu kumaşı kullandığı söylenir. Meâfirîler saraçlıkta da mâhirdiler; yaptıkları eyer ve semerler bütün Arabistan'da meşhurdur. Öte yandan sihir ve büyüyle meşgul oldukları için diğer kabileler arasında pek itibar görmedikleri rivayet edilir.

Meâfir kabilesi 9 (630) yılında İslâm'a girmiştir. Resûlullah, Tebük Seferi'nden dönünce ramazan ayında Himyer meliklerinin mektubunu getiren Mâlik b. Mürâre (Mürre) er-Ruhâvî Medine'ye geldi ve Hz. Peygamber'e kendisini elçi olarak gönderen Hâris b. Abdükülâl, kardeşleri Nuaym ve Şüreyh ile (Şürahbî) Zû Ruayn, Meâfir ve Hemdân emirlerinin ihtidâ ettiklerini bildirdi. Resûl-i Ekrem, Mâlik b. Mürâre'yi evinde yatırması ve kendisine iyi bir konuk severlik göstermesi için Bilâl-i Habeşî'ye emir verdi. Elçi Medine'den ayrılacağı zaman Resûlullah Himyer meliklerine hitâben bir mektup yazdı. Besmeleden sonra, "Muhammed resûlullah-tan Hâris b. Abdükülâl, Nuaym b. Abdükülâl, Şüreyh b. Abdükülâl ile Zû Ruayn, Meâfir ve Hemdân emirlerine" şeklinde başlayan mektupta Hz. Peygamber onların müslüman olmalarından duyduğu memnuniyeti dile getiriyor, namaz kılmaları ve zekât vermeleri gerektiğini bildiriyor ve Ehl-i kitap'tan da cizye alınmasını istiyordu. Resûl-i Ekrem'in mektubunda zekât ve cizye miktarlarını ayrıntılı bir şekilde zikretmesinin yanında zekât mallarının kendisine ve ailesi fertlerine helâl olmadığını ve cizye ödemelerinin dinar veya Meâfir kumaşı ile yapılabileceğini belirtmesi dikkat çekicidir.

İlk İslâm fetihlerine katılan Meâfirîler'in bir kısmı Mısır'a, bir kısmı da Endülüs'e yerleşmiş ve siyaset, askerlik, ilim, sanat, bayındırlık faaliyetlerinde önemli roller oynamıştır. Amr b. Âs Fustat şehrinin kurulmasında ve yolların yapılmasında özellikle bu kabile mensuplarından yararlanmıştır. Kabilenin bir kolu olan Karâfe'nin Kahire'de yerleştiği semt de kendi adlarıyla anılır. Sem'ânî, II. (VIII.) yüzyıl hadis âlimleri arasında bazı Meâfir âlimlerinin adını verir (*el-Ensâb*, XII, 328-330). Bunların yanında Endülüslü âlimlerden Ahmed b. Muhammed el-Meâfirî, Ebû Bekir İbnü'l-Arabî ve Ali b. Muhammed el-Meâfirî ile Kuzey Afrika'da başşehir Trablusgarp olmak üzere ilk İbâzî devletini kuran Ebû'l-Hattâb el-Meâfirî zikredebilir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 264, 356; Belâzürî, *Fütüh* (Fayda), s. 102; Hemdânî, *Şifâtü Cezireti'l-'Arab* (nşr. Muhammed b. Ali el-Ekva' el-Hivâlî), Riyad 1397/1977, bk. indeks; Sem'ânî, *el-Ensâb*, XII, 328-330; Yâkût, *Mu'cemü'l-büldân*, IV, 465-466; İbn Kesir, *el-Bidâye*, V, 305; VI, 233, 251, 348; IX, 321; X, 29; XI, 285; Kalkaşendî, *Nihâyetü'l-ereb*, Beyrut 1405/1984, s. 378; Ömer Rıza Kehhâle, *Mu'cemü' kabâ'ili'l-'Arab*, Beyrut 1402/1982, III, 1115; Mustafa Fayda, *İslâmiyetin Güney Arabistan'a Yayılışı*, Ankara 1982, s. 90-92; A. Grohmann, "Maâfir", *IA*, VII, 112-114; a.m.f. – G. R. Smith, "Ma'âfir", *EP* (Fr.), V, 901-902.

MEHMET ALİ KAPAR

MEÂFİRİ

(المعافري)

Ebû Ömer Ahmed b. Muhammed
b. Abdillâh el-Meâfirî et-Talemenkî
(ö. 429/1037)

Kıraat âlimi.

340 (951) yılında Endülüs'ün Talemenke (Salamanca) şehrinde doğdu. 362'de (972-73) hadis nakletmeye başladı. Kurtuba'ya (Cordoba) yerleşti ve burada Ebû Ca'fer Ahmed b. Avnullah'tan ders aldı. İbn Müferric el-Kâdî, Ebû Muhammed el-Bâcî, İbn Futays, İbn Battâl el-Kurtubî, Ebû'l-Kâsım Halef b. Muhammed el-Havlânî ve Ali b. Muhammed el-Antâkî gibi âlimlerden faydalandı.

375-381 (985-991) yılları arasında tahsilini ilerletmek amacıyla Doğu'ya seyahat etti, bu sırada hac görevini de yerine getirdi. Mekke'de Ebû Tâhir Muhammed b. Muhammed b. Cibrîl el-Uceyfi ve Ebû Hafs Ömer b. Muhammed b. İrâk, Medine'de Ebû'l-Hasan Yahyâ b. Hüseyin el-Matlebî, Mısır'da Muhammed b. Ali el-